

Monarkmötet

En konsert med Selma Lagerlöftema
Karlstads Orkesterförening, Björn Söderbäck skådespelare
Aage R Meyer dirigent,

Jennie Englund-Utbult violin, Björn Edlund, violin, Per Olov Davidsson violin

1. G.F. Händel Drottningens, av Saba, ankomst ur oratoriet Salomon
1685-1758

2. Selma Lagerlöf Monarkmötet ur Troll och människor
1858-1940

3. Lillebror Söderlundh Kejsarn av Portugallien, balettsvit (1950)
1912-1957

Paus

4. J.S. Bach Largo ur konsert för två violiner d-moll
1685-1750

5. Per Olov Davidsson Om musiken på värmländska herrgårdar
1955

6. Joseph Schmitt Sinfonia 1 (ur svit av 6 tillägnad Utile Dulce)
1734-1791

7. Selma Lagerlöf Vägen mellan himmel och jord, ur Troll och människor

a) Tre fältstycken : Armfälts Marce –Walthornstycke – Fältstycke

b) Henric Bratt: Wid vassen av en okänd ström

c) Uppteckand 1980 efter Joel Hedåsen - Davidsson: Om en visa

Selma Lagerlöf. Behöver man kommentera henne. Har vi inte alla mer eller mindre motvilligt åkt på klassresa till Mårbacka och sett hennes Herrgård, rummen och hört den gamla inspelningen när hon tackar svenska folket? Som barn förstod man kanske inte hennes storhet. Varför skulle man som barn läsa eller höra något så pretentiöst som "Nils Holgersson" när man heller ville läsa Tin Tin eller Asterix? Men med åren kommer klokskap. Och de är många som visat vägen. Berättarna, musikerna, författarna och för all del skandalpressen. "Ge dom breva!" var ett utrop i pjäsen Bärings av Göran Tunström i Västana Teater i början på 90-talet. Nu skulle Lagerlöfs alla väninnor skärskådas. Mycket av det där stod i vägen för berättelsen. Men sen kom Stig Torstenssons uppläsning av "Kejsarn" i radio och Leif Stinnerbom med sin grupp öppnade Lagerlöfs Berättarlada på vid gavel. Än en gång blev hon angelägen! Fungerande i vår samtid. Villkorlös kärlek (Jan i Skrolycka går in i vansinnet) eller Bannlyst (Främlingskap och utstötning). Ja, Selma. Man behöver inte kommentera henne. Bara konstatera att hon i sin produktion har frågorna – men, lika ofta svaren på de eviga frågorna. Kärleken över allt tycks vara hennes orgelpunkt.

Lille Bror Söderlund. Alltför tidigt bortgången. Född i Kristinehamn. En period var han privatisteleve på Musikskolan Ingesund hos Lars Zetterquist på fiol. Men det var gitarren som var hans instrument och 1929 flyttade han till Stockholm för studier. Söderlundh fortsatte sina violin- och pianostudier på Musikkonservatoriet och bedrev även studier i harmonilära, kontrapunkt och komposition. För att försörja sig gav han lektioner och spelade restaurangmusik i olika ensembler. Restaurangmusiken höll ofta en hög klass på 1930-talet och gav stor spelvana. Han satt även med som violinist i Stockholms kammarorkester. Under tidigt 30-tal började han komponera kammarmusik, i början för piano och stråensemble. I början av 1930-talet kom han i kontakt med poeten Nils Ferlin, också han värmlänning, vilket ledde till flera tonsättningar av Ferlins dikter som En valsmelodi, När skönheten kom till byn, Får jag lämna några blommor, En liten konstnär och Vilse.

Sen fortsatte engagemangen under 40-talet som kapellmästare på revyscenen. Bl.a. samarbete med Karl Gerhard. En allt intensivare växelvekan mellan scen, kabaré, vissång och kammarmusik och konstmusikkomponerande krävde dock sin tribut. I hopp om att få en lugnare tillvaro flyttade familjen Söderlundh till Västana i Leksand 1943. Men livet som kompositör, vissångare, dirigent och körledare m.m. innebar inte att arbetsbördan minskade nämnvärt. Han levde ett hektiskt och arbetsintensivt liv och avled i hjärtinfarkt 1957 endast 45 år gammal. Söderlundhs sista uppdrag blev som kommunal musikledare i Borlänge, kanske ett försök att få mer tid för sig själv och familjen.

Musiken till "Kejsarn av Portugallien" skapades först som musik till en film 1946 och senare till en balett skapad av Ivo Cramér. Baletten uruppfördes 23 november 1950 på Stora Teatern i Göteborg. Den inleddes med en prolog, en dikt av Erland Josephson samt en körvinjett och en epilóg. Söderlund dirigerade själv och Cramér dansade rollen Jan i Skrolycka.

"Det är historien om en man som flyr till drömmen bortom verkligheten. All sin kärlek har Jan knutit till dottern Klara-Gulla, och hennes framtid. Hon har lämnat honom och när skvallret når honom, att hon sjunkit ned i storstadens smuts, vägrar han lyssna och låter fantasin upphöja henne till kejsarinna... När verkligheten vill krypa på honom, kan han alltid i fantasin fly till sitt och Klara Kullas kejsarrike, Portugallien.

Johann Sebastian och överheten. Ja, inte var han direkt underdånig. Han kom inte sällan i konflikt med sina olika arbetsgivare. En gång var det ett kyrkoråd som anklagade honom för ohörsamhet eller en magistrat i Leipzig. Bach var måttligt road av att undervisa i latin. Hellre då att komponera en kantat i veckan för ordinarie söndagsgudstjänst. Men visst mötte han monarker. En period var han ju till och med furstlig komponist hos fursten i Cöthen. Och han tillägnade sina sex konserter till markgreven Christian Ludwig av Brandenburg-Schwedt, som var farbror till kung Fredrik Vilhelm I av Preussen. Känd är ju också historien hur han mötte Fredrik den II av Preussen och senare dedicerade sitt "Ett musikaliskt offer" till honom. Jodå. Bach hade sina Monarkmöten!

Och så var det Händel. Han tog ledigt från sin furste i Hannover för att resa och studera i London. Stoppet i London blev lite längre än vad det var tänkt. Under tiden dog Drottning Anne England och tidigare kurfursten Georg i Hannover blev vald till Kung Georg och där stor Händel som glömt att åka hem till sin arbetsgivare. Det kommande monarkmötet kunde ju ha blivit lite pinsamt, men Händel ordnade ju med den mest spektakulära musik man kunde tänka sig för hans kröning så allt var säker förlåtet när Händels Watermusic klingade ut över Themsen.

Drottningens av Saba, ankomst är ett utsökt exempel på den formidable Händel och hans förmåga att göra klatschiga showstoppers i opera och oratoriebranschen. Sin tids Benny Andersson kanske?

Musiken på Värmländska Herrgårdar. Den historien är ännu inte skriven och kulturinstitutionerna i Värmland undviker fortfarande att forska och beskriva denna fantastiska, spännande del av svensk musikhistoria. Låt oss konstatera att på de värmländska herrgårdarna, bruken, musicerades på hög

nivå. Kort efter att de stora komponisterna på kontinenten skrivit ett stycke, en Sonat, en Symfoni fanns musiken transformerad och publicerad OCH framförd runtom i Värmland. Erik Gustaf Geijer, hade, utan att lämna Ransäter, kommit i kontakt med de wienklassiska verken redan som tonåring. Spotify i sent 1700-tal!

Per Olov Davidsson, en av de första anställda musikerna i Värmlands Musikteater, sedermera Värmland Sinfonietta, sedermera Wermland Operas Orkester, är en av de mest kunniga i detta fascinerande område. Idag spelar han glädjande med oss i Karlstads Orkesterförening och har delgett oss något av denna spännande Herrgårdskultur. Han ger oss en muntlig introduktion till musiken.

Björn Söderbäck är skådespelare och dramapedagog. Han har blivit synonym med Västanå Teater som han var med och startade. Varje sommar står han där och ber oss stänga av mobiltelefonerna och sen går vi in i äventyret. Björn har ett berättararv att förvalta. Hans mormor, Elsa Olenius, var en sagoberäterska av guds nåde, och hennes bästa vän, Astrid Lindgren, stod nära familjen. Morfaderns stolthet över släktskapet med Selma Lagerlöf och Gustaf Fröding har förmedlat deras verk till Björn Söderbäcks fatabur.

Aage Richard Meyer är dirigentelev på Musikhögskolan i Oslo för bland andra Ole Kristian Ruud. Under detta läsår gör han ett uppehåll och har förlagt sina studier till Stockholm. "För att komma till en lite större "By". Så nu är han i Glenn Mossops dirigentklass i Stockholm.

Karlstads Orkesterförening. En skön mix av amatörer, musiklärare och proffs. Allt i ambitionen att gå lite vid sidan, ge det lilla extra, hitta nya utmaningar. Nu, som för snart 100 år sedan. Orkestern startade 1920!

Mats Kästel, ordförande

Nästa konsert: Söndag 22 november. Hans Nordenborg dirigerar Gounods Cecilia mässa samt Poulencs Orgelkonsert i Domkyrkan kl 18.00
--